

SZÖVEG ÉS KÉP –
PÁCZAI TAMÁS

SOROZAT –
RIPORT

A JÓISTEN KIKERÜLI SZENDRŐLÁDOT

„A tanár néni keresett meg három éve, hogy szeretném-e a lányokat a Nemadomfel Házba járatni”. Rézműves Juliannával beszélgetünk faluszéli piciny házuk teraszán, amikor a völgy felől furgon közeledik. „Most jön a krumplis, de vennék egy zsákkal!” – mondja Julianna, oda is kiált a kert végében játszó lányoknak, kérdezzék már meg az árát. Amíg a válaszra várunk, folytatja: „Minden boldogságom a három gyerekemben van, és másom nincs ezen a világon, így azonnal igent mondtam a tanár néninek”. Közben csilingel a völgy felől a válasz: „Háromszáz! Mondjad, hogy kérünk egyet!”

◆ Borsod szívében Szendrőlád utcáit járjuk Béres Lászlóné Erikával, akit itt mindenki csak tanár néninek szólít. „A kétezer lakosú településen több mint 1800 roma származású ember él, a 16 éven aluliak száma 600 körül van, így 2016-ban az ország legfiatalabb települése volt Szendrőlád” – mondja Erika a Nemadomfel Ház irodájában. A faluban született, majd a sárospataki tanítóképző elvégzése után a helyi iskolában tanított 36 éven keresztül, 12 évig önkormányzati képviselő is volt. Egy testületi ülésen találkozott Dely Gézával, a Nem Adom Fel Alapítvány ügyvezetőjével. „Gézáék olyan hátrányos helyzetű települést kerestek, ahol mélyszegénységben élő gyerekeken segíthetnek. Az alapítvány szervezésében megrendezett első Jobb velünk a világ! Jótékonyági koncert teljes bevételét a dévai Szent Ferenc Alapítványnak ajánlották fel 2009-ben, ekkor jött az ötlet, hogy Magyarországon is ki kéne alakítani egy hasonlóan működő rendszert, mint amit Csaba testvér csinált Erdélyben. Így jutottak el végül hozzánk, és én igent mondtam a felkérésükre” – mesél a kezdetekről. „Géza azt mondta, hogy úgy

gondolkozzak, mint egy édesanya és egy nagymama, a többit teljes egészében rám bízta”. Erika kidolgozta a programot, meglátogatta Csaba testvér házait, majd a 2010-es Jobb velünk a világ! koncert 5 millió forintos bevételéből elindult Szendrőládon a Nemadomfel Ház. Kezdetben az épületet az önkormányzattól bérelték, a falu pedig közmunkásokkal járult hozzá a kis háztáji gazdaság működtetéséhez. „A családi életre nevelés a célom, és úgy gondoltam el, hogy ezt az egészséges életmóddal kell kezdenünk. Pedagógusként pontosan tudom, hogy itt sok negyedikes gyereknek is el kell mondani, hogy használj papírt a mosdóban, moss kezet utána. Itt a Nemadomfel Házban megmutatjuk, amit otthon nem mindig láthatnak: sepregetünk, lemossuk az asztalt, segítenek megteríteni és mosogatni, együtt fejtjük a borsót, gereblyézzük össze a fűvet, gondozzuk az állatokat. Persze mindennapra jut sok játék és rajzolás is, más alapítványokkal is együttműködve időnként eljutunk olyan országokba, mint Dánia, Portugália, Svájc, mert nagyon fontos, hogy ezek a gyerekek lássák a másik világot is.”

Rézműves Julianna férjével, házuk előszobájában

Kislányok a Nemadomfel ház udvarán

Megbeszélés a tanár nénivel az anyák napi műsor előtt

Kutyát sétáltató fiúk a Petőfi Sándor utcában

Rézműves Julianna érkezik haza kislíával a Szabadság utca végén épült házukhoz

A ház nyolcéves működése alatt sokat változott Szendrőlád is. „Volt olyan anyuka, aki úgy jött oda hozzám, hogy tanár néni, képzelje, a gyerek megtanított engem imádkozni!” – meséli mosolyogva Erika. „Mi mindig elmondjuk nekik, hogy anyukáikat arra neveljük, hogy ültessenek, mutassák meg nekik, hogyan kell gazolni, ritkítani, locsolni. Nem biztos, hogy csak ennek hatására – a közmunkaprogram keretében is hasonlóval foglalkozik az önkormányzat –, de egyre többen ültetnek kertet. Ezenkívül nagyon sok gyerek kezdi meg a középiskolát, de fél, egy év után otthagyják, a mieink közül viszont eddig még egy sem hagyta ott. Jól tanulnak és nem adják fel, pedig mi a házban velük sohasem tanulunk.”

Erika tapasztalatai szerint a 2013-tól bevezetett délután 4-ig kötelező tanítás sajnos nehezíti munkájukat. „Az első csoportjaink már délután egytől nálunk voltak este 6–7-ig, ezért többet tudtunk velük

foglalkozni és meglátni a különbséget. A mostaniaktól szeretnék többet elvárni, de naponta csak 2–3 órát tudunk velük foglalkozni, ami nem elég.”

„Sokat tanultunk ottan – mondja Etelka és Dzseni –, az első csoportban kezdtünk odajárni, mindennap sokat játszottunk és énekeltünk. Nyolc évig jártunk a házba és azalatt annyira hozzám nőtt az egész Nem Adom Fel, hogy már el sem tudom képzelni az életem nélkülük.” Etelka jelenleg varrónőnek tanul, de érettségizni fog és szakács szeretne lenni, Dzseni cukrász lesz, a tavalyi X-Faktor középválogatójáig jutott. Idén még többet fog gyakorolni, mert szeretne bejutni a tehetségkutatóba. Mindketten rendszeresen turnéznak a Nem Adom Fel együttes sérült zenészeivel, ők segítenek öltözni, enni, közlekedni, legutóbb az erdélyi turnéra kísérték el a zenekart.

Ahogy a virágzó akácok alatt beszélgetünk, gondolatban visszatérek Juliannáék portájára.

A Káló és a Rác család Kálóék Bartók Béla utcai háza előtt

Antal bácsi minden nap egy köteg rőzsét visz haza a falu széléről

Káló Dzszenifer és Rác Etelka

Béres Lászlóné, Erika

Jelenleg ők vannak a legrosszabb helyzetben, a házukat husángokból és sárból építették. Fényképezés közben Julianna egyszer csak azt mondta: „Látom, hogy meg akarod kérdezni, mi történt a szememmel.” – „Igen, de nem akartam udvariatlan lenni” – válaszolok. Kisgyerekként elesett és a szeme körül sérült meg. A szülei nem foglalkoztak vele, így a seb elfertőződött, ennek eredménye az arcát elváltoztató bőrkinövés. „Megvizsgált orvos, alatta teljesen ép a szemem, látnék vele. Még a tébé is támogatja a műtetet, de így is kéne fizetni 100 ezer forintot. Hát, ezért ilyen a szemem.”

Elindulunk a tanár nénivel egy következő családhoz. Közben a sötét viharfelhők közül kisüt a nap, és megüti a fülem Erika megjegyzése: „Ez az eső nem akar minket, pedig most nagyon kéne. Szoktam is mondani, hogy a Jóisten nem szeret minket, kikerüli Szendrőládot.” ♦

A 25 éves Dévai Szent Ferenc Alapítvány és a 10 éves Jobb Velünk a Világ! programot szervező Nem Adom Fel Alapítvány jótékonysági koncertet szervez 2018. szeptember 13-án a Budapest Papp László Sportaréna-ban. Közösen tesznek tanúságot arról, hogy a hátrányos helyzetben élőknek is lehetősége van úgy élni, hogy általuk is jobb legyen a világ. A koncert bevételét a Csaba testvér otthonaiban felcseperedett fiatalok szakképzésére fordítják.

A szendrőládi Nemadomfel Házat ezen a bankszámlaszámon keresztül lehet támogatni: CIB 10700206-43547104-51100005

SZÖVEG –
HORVÁTH PÁL filozófus

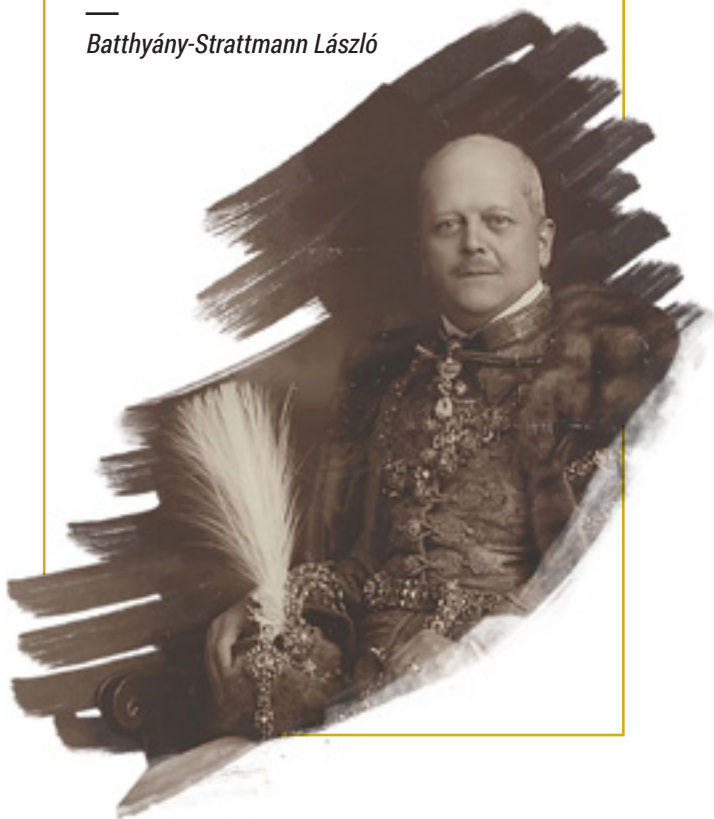
SOROZAT –
MAGYAR PÉLDAKÉPTÁR

A SZEGÉNYEK ORVOSA

”

A SZEM A LÉLEK TÜKRE,
HA VALAKINEK SIKERÜL
A SZEME VILÁGÁT VISSZAADNOM,
AKKOR RENDSZERINT A LELKÉRE
IS TUDOK HATNI.

Batthyány-Strattmann László

Batthyány László 1870-ben gróf *Batthyány József* és *Batthyány Ludovika* hatodik gyermekeként Dunakilitiben látta meg a napvilágot. Származása alapján politikus vagy birtokai jövedelméből fényesen élő, pompakedvelő, művészetpártoló főrend is lehetett volna, élete azonban másként alakult.

◆ GÖRÖNGYÖS ÚTON

A família, amelyben született, egyike volt Magyarországnak legősbibb és legelőkelőbb, időről időre fontos történelmi szerepet játszó katolikus arisztokrata családjainak, ám László gyermekkorában nem volt felhőtlen. Édesapja elhagyta őket, majd, hogy új házasságot köthessen, evangélikus hitre tért. A gyermekeivel magára maradó anya 1882-ben meghalt; az akkor tizenkét éves Lászlót rokonai nevelték. Több jezsuita gimnáziumban is megfordult, rakoncátlan, nehezen fegyelmezhető ifjú volt. A bécsi egyetemen kémiát, filozófiát, zenetörténetet hallgatott, közben egy futó kapcsolatából lánya született, akiről élete végéig lelkiismeretesen gondoskodott. Végül rátalált igazi hivatására, és magánélete is rendeződött.

1896 és 1900 között a bécsi egyetem orvosi karán tanult, közben feleségül vette az osztrák arisztokrata családból származó Marie Theresie von Coreth kisasszonyt, akivel boldog házasságban élt, tizenkét gyermekük született. Felesége képzett nővérként asszisztens volt férje műtétjeinél.

Kép: Dr. Batthyány-Strattmann László Múzeum, Körömend

ORVOS A HERCEGEK ÉS HERCEG AZ ORVOSOK KÖZÖTT

Batthyány László sebészi, majd pedig szemészi szakképesítést szerzett. Köpcsényben, a családi birtokon 24 ágyas magánkórházat rendezett be, ahol szembetegeket kezelte. Szemsebészi tudásának és a szegény betegeket ingyen gyógyító hivatástudatának hamar híre ment. 1916-ban feleségével együtt belépett a ferences harmadrendiek közösségébe. Közben, 1915-ben, nagybátyja halálával megörökölte a családi hercegi címét, és felvette a Batthyány-Strattmann nevet.

Trianon után, amikor a Várvidéken, azaz Burgenlandban fekvő családi birtokok zöme, így Köpcsény is Ausztriához került, hazájának Magyarországot választotta, és családjával a körmendi kastélyba költözött. A kastély egyik szárnyát kórházzá alakította, ahol szembetegek sokaságát kezelte, operálta a következő évtizedben. Szinte teljes vagyonát ennek a célnak a szolgálatába állította. Ingyen gyógyította a rászorulókat, a szemüvegrendeléskor, ha kellett, az optikusok munkáját is fizette. Tudását, sebészi technikáját a bécsi és a pesti kollégák is nagyra becsülték. Emberek ezrei köszönhették neki a szemük világát. Ugyanakkor elméleti, tudományos babérokra nem tört: megelégedett azzal, hogy a gyakorlatban, a mindennapokban adja vissza vagy mentse meg a hozzá fordulókat látását. Tette mindezt anyagi érdek nélkül, sőt, egyenesen vagyona kárára, keresztényi könyörületességtől és szeretettől vezettetve, amiért már életében is úgy emlegették, hogy Batthyány-Strattmann László a szegények orvosa.

Úgy érezte, szolgálatával hitének, embertársainak, nevének tartozik, és így felelhet meg a legméltóbban a családi címerbe foglalt jelmondatnak: „Hűséggel és szeretettel”.

Körmendi működése során 1921-ben súlyos magánéleti tragédia érte: Ödön nevű legidősebb fia váratlanul

meghalt, ám ez sem tudta eltántorítani orvosi praxisa rendületlen folytatásától. Kortársai néha különnek tekintették, ám akik ismerték, úgy fogalmaztak, hogy orvos a hercegek és herceg az orvosok között. Szerető apaként gondoskodott gyermekei neveltetéséről, igazán otthon azonban a betegek között érezte magát. Sokan keresték fel gyógyulásuk után is hálálkodva, a háta mögött pedig már életében szentként emlegették.

Ám a korán jött betegség őt, az orvost sem kímélte. 1929 végén hólyagrákot diagnosztizáltak nála. A bécsi klinikán ápolták, ám segíteni nem tudtak rajta. Hosszú, alázattal és türelemmel viselt szenvedés után 1931-ben, alig hatvanegy esztendősen távozott az élők sorából.

EGY JÓ EMBER EMLÉKEZETE

Németújváron, a mai Güssingben, a ferences templom Batthyány-kriptájában helyezték örök nyugalomra. Alakja körül hamar spontán kultusz alakult ki, és 1944-ben a bécsi érsekség és a szombathelyi püspökség kezdeményezte szenttéavatási eljárásának megindítását. A háború vége, majd az ezt követő politikai állapotok miatt a hivatalos procedúra csak 1982-ben, László István kismartoni (eisenstadti) püspök kezdeményezésére éledt fel. A '90-es években a magyar egészségügyi kormányzat évente odaitérendő Batthyány-Strattmann-díjat alapított az áldozatos orvosi munka elismerésére. 1987-ben a Szenttéavatási Ügyek Kongregációja egy közbenjárására történt rendkívüli gyógyulást hiteles csodaként ismert el. A formai akadályok elhárultával II. János Pál pápa 2003. március 23-án a boldogok sorába emelte Batthyány-Strattmann László herceget, akinek tiszteletére azóta kápolna és templom is épült, a magyar hívők pedig remélik, hogy ezt a nagyszerű embert rövidesen már a teljes egyház a szentjeként tisztelheti. ♦

SZÖVEG –
MASSAY-KISS ANDREA

FÉLSZ A MODERN JÖVŐTŐL?

A legfőbb cél életünk kényelmesebbé és hatékonyabbá tétele – ehhez jelen pillanatban a gépesített környezet ad lehetőséget. Kérdés, hogy hová tart ez az út. A jövőt firtató kérdéseimre ismerőseim kevés kivétellel egy modern világot vizionáltak, olyan életet, amely egyre mediatisáltabb, vagyis nem közvetlenül megtapasztalt környezetben zajlik. Sokan nyugalmuk felborulásától, megszokott életritmusuk felbomlásától tartanak, attól, hogy elveszíthetik a kontrollt életük felett. Úgy gondolják, kiszámíthatatlan és ijesztő lehet majd az élet a szenzorokkal felszerelt, túlgépesített környezetben. Tudunk valamit tenni félelmeink csökkentéséért?

◆ LEGYEN TUDATOSABB A DIGITÁLIS ÉN!

Fehér Katalin, a Budapesti Gazdasági Egyetem tudományos főmunkatársa, „Digitális én” című előadása a YouTube-on is elérhető. A Mindenki Akadémiájában a távlatok várható alakulásáról beszél. Világos, hogy digitális aktivitásainkkal tulajdonképpen adatokat szolgáltatunk magunkról, úgynevezett adattestet építünk: internetes böngészéseink, közösségi oldalakon való megjelenéseink, az érzelmeinket kifejező figurák használata felépíti digitális énünket. Ezek alapján egyre pontosabb profilok készülnek rólunk, amelyek aztán felhasználhatók például a munkáltatók számára állásinterjúk kiegészítéseként, vagy már alkalmazzzák is különböző cégek hirdetéseik elhelyezésekor. „Ezek a digitális lábnyomok rögzítik tulajdonságainkat. Érdemes döntést hozni arról, hogy milyenek szeretnénk látszani, milyen benyomást szeretnénk kelteni a közösségi hálózatokban” – mondja Fehér Katalin.

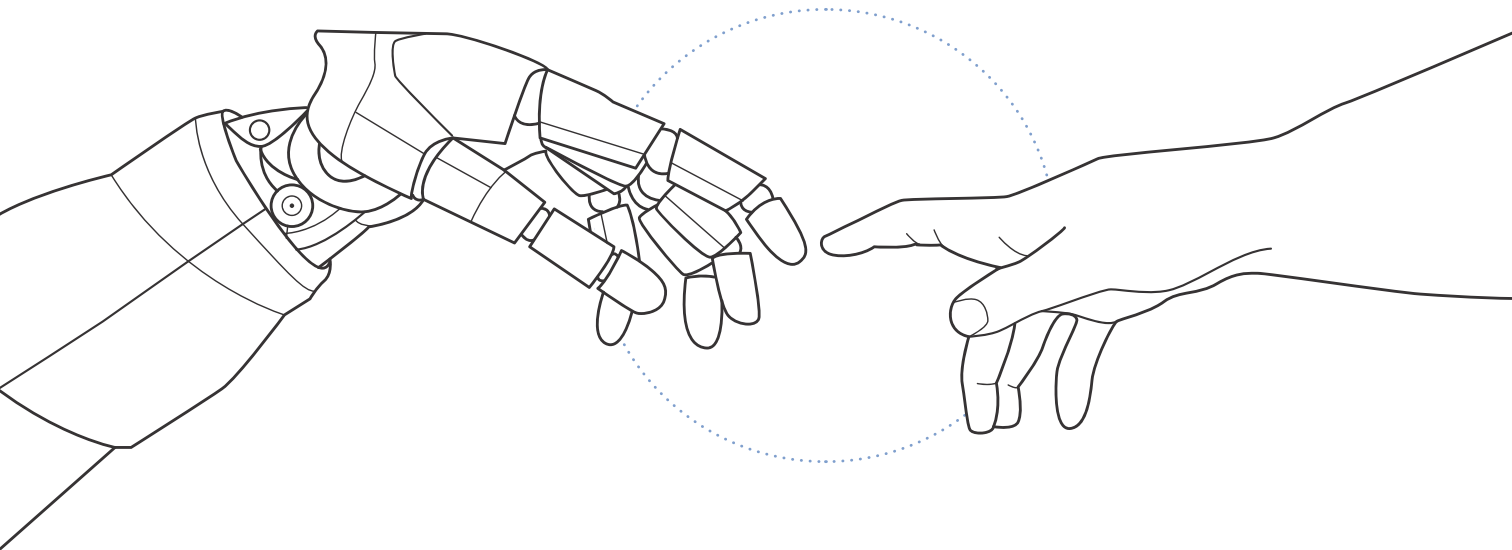
VAGYIS MINDAZ, AMI A DIGITÁLIS VILÁGBAN
HOLNAP TÖRTÉNIK, A TUDATOSSÁGGAL, AZ EGYÉNI
FELELŐSSÉGVÁLLALÁSSAL BEFOLYÁSOLHATÓ.

A JÖVŐTŐL VALÓ FÉLELEM FELÜLRÍHATÓ

A jövőben majd okoszemüvegek, tetoválás formájában bőrre kerülő applikációk, információkat szolgáltató implantációk, öntanuló intelligens rendszerek segítenek minket. Vajon a kényelem és a hatékonyság miatt választottuk ezt az utat? Fehér Katalin szerint egy technológiai megoldás „minél jobban megkönnyíti az életünket, vagy minél inkább megold problémákat, annál hamarabb épülhet be a mindennapokba. A kényelem azonban önmagában nem jó tanácsadó, mert például feladhatjuk a tudatos kontrollt digitális lábnyomunk felett.” A kutatónő szerint a digitális fejlesztések mögött elsősorban üzleti célok vannak, de fogyasztóként is gerjesztjük ezeket. „A félelmet felül tudja írni a környezetünkben élők vagy a közösségi médiában látszók érdeklődése az újdonságok iránt, a legújabb trendek vonzó világa” – teszi hozzá. Az idegenkedésünkre nem gondolunk akkor, amikor az okoseszközünk fordítóprogramját használjuk, vagy ha az üzenetet küld arról, hogy a környezetünkben éppen milyen a forgalom. „Amikor levetítették 1895-ben a világ első kétdimenziós mozifilmjét, A vonat érkezését, a nézők megijedtek a látványtól. Ma már egy háromdimenziós moziban, ahol az az illúzióink, hogy felénk ugrik valaki vagy

Kép: Profimedia - Red Dot; illusztráció: Balassa Nikolett

ránk esik valami, képesek vagyunk úgy elvonatkoztatni, hogy közben ránéziünk az okosóránkra, hogy kitől jött üzenet. És ez még csak a kezdet. A félelem az újtól – éppúgy, ahogy a kényelem – önmagában nem jó tanácsadó. Érdemes nyitottnak és kritikusnak lenni egyszerre. Egy próbát megér” – javasolja a szakértő.

VÁLTOZNI ÉS VÁLTOZTATNI KELL A JÓ ÜGYEKÉRT

A technológia hatása érzékelhető az üzleti életben és a kultúrában is. Eltűnőben van a választóvonal a nyilvános és a privát szféra, valamint a munka és a szabadidő között. Mivel környezetünkkel együtt változunk mi is, a jobbért mindig tenni kell. Az amerikai Vanity Fair magazin szerint napjaink legnagyobb innovátorainak fejlesztései nem pusztán technológiai természetűek, hanem a fejlesztők legtöbbször jeleskedik valamilyen művészeti tevékenységben is. Steve Jobs, Jeff Bezos, Mark Zuckerberg vagy Elon Musk újításaira jellemző, hogy a technológia segítségével emberi kapcsolatok jönnek létre, és ehhez érzelmekre, intuitív készségekre van szükség. A néhai Steve Jobs szerint a technológia és a művészet találkozása annyi, mint a technológia és az emberségesség összekapcsolása. A jövő kutatásával, alakulásával foglalkozók különbözőképpen, de ugyanezt fogalmazták meg.

Egyesek szerint nem a mesterséges intelligenciától kell félni, hanem az emberi butaságtól. Mások azt állítják, a fantáziadús álmodozóké a jövő. Fehér Katalin is azt mondja, hogy dolgozzunk jó ügyekért, és érezzük jól magunkat egy olyan környezetben, ahol a technológia eszközként szolgál.

MI HASZNÁLJUK A TECHNOLOGIÁT, ÉS NE AZ MINKET!

Android és alkatrészei a Waste c. mesterséges intelligenciát bemutató kiállításon. Belgium, 2017. november 26.

PROAKTIVÁS, RUGALMASSÁG – A LEGFONTOSABB JÖVŐBELI TULAJDONSÁGOK

Tény, hogy a jövőben a megszokott életritmusunk felborul, de a jövőt mi írjuk. Kedvezőtlenül akkor alakul, ha rettegünk a változástól, ha úgy gondoljuk, a jövő nem tőlünk függ, saját sorsunkra nem lehetünk hatással. Ha valaki proaktív, rugalmas, akkor könnyebben fogadja a kiszámíthatatlant. Emellett pedig minden jövőváltozat megvalósulása – a kedvezőtlennek és a kedvezőnek ítélt egyaránt – függ a társadalmi támogatottságától. ♦

SZÖVEG –
PÁCZAI TAMÁS

SOROZAT –
VILÁG-KÉP

A BŰNÖS

Katerina Belkina az oroszországi Szamarában született 1974-ben. Édesanyja képzőművész volt, Katerina 15 évesen az ő hatására iratkozott be a szamarai Petrow-Vodkin Művészeti Akadémiára, ahol érdeklődése hamar a fotográfia felé fordult. 2000-től a szintén szülővárosában működő Muszorin Fotográfiai Iskola hallgatója lett, miközben egy orosz tévécsatornánál dolgozott számítógépes grafikusként.

- ◆ Fotográfiai munkássága kizárólag portrékra fókuszál. Kezdeti alkotásain is erőteljesen érződik a klasszikus festészet, elsősorban a reneszánsz korszak szeretete és hatása, később képei jellemzően önarcképek, illetve férjét és gyermeküket ábrázolják. „Revival”, azaz „Újjászületés” címre keresztelt portrészorozatának első alkotása a „The Sinner” (magyarul: „A bűnös”; 2014, 100x70 cm / 50x35 cm, Archival Pigment Print, Edition 8+2 Artist Proof). Úgy, mint a sorozat többi fényképén, ezen is egy reneszánsz mester és alkotása szolgál mintául: ifj. Lucas Cranach (1514–1586) „Krisztus és a házasságtörő asszony” (1532) című festménye.

Ahogy a fotóművészet rangos díját osztó Celeste Prize kritikusja fogalmaz, „a címmel Katerina a házasságtörő asszony bibliai történetére utal, ahol Jézus ezekkel a szavakkal védte meg a vétkeket a megkövezéstől: »az dobja rá erre az asszonyra az első követ, aki bűntelen«. Katerina a képen várandósan jelenik meg, hasát úgy átölelve, mintha az egész földgolyót tartaná, megjelenítve a történetben a még ártatlan embert; közben a neoreneszánsz alkotás hátterébe kölcsönzi ifj. Cranach festményéről a vádlókat, szimbolizálva az emberi élet örök körforgását.”

Katerina Belkina ezzel az alkotásával 2015-ben a Celeste Prize nagydíját nyerte el, 2016-ban pedig Hasselblad Masters elismerést érdemelt Fine Art kategóriában. Az orosz művész kiállítását most Budapesten is megtekinthetjük a Faur Zsófi Galériában (1114, Bartók Béla út 25.) június 3-ig.
Info: belkina.ru és www.galeriafaur.hu. ◆

